

Verlag bijeenkomst met bestuur & directie Orientalis (kennismaking & bespreking dorpsadvies dd. 13 juli 2020 Dorpshuis Heilig Landstichting

1. Kennismaking met Hans Jansen en Walter Hamers

Margret Klein Holkenborg (Spectrum) opent de vergadering en heet de ongeveer 35 aanwezigen welkom. Dit is de derde opeenvolgende bewonersbijeenkomst van het dorp Heilig Land Stichting naar aanleiding van het Toekomstplan van Orientalis in een doorlooptijd van 2 jaar. Die doorlooptijd is beïnvloed door corona als oponthoud en de aanstelling van de RvT van Orientalis van een nieuwe bestuurder en directeur. Zij vraagt vervolgens aan de nieuwe bestuurder/directie van Orientalis zich voor te stellen.

Walter Hamers dankt de aanwezigen voor de uitnodiging om aan deze bijeenkomst deel te nemen. Hij geeft aan per 1 juli 2020 bestuurder te zijn van Orientalis voor 1 dag per week. Hij is getrouwd en heeft een dochter. Hij werkt tot september 2021 als bestuurder bij Talis Wooncorporatie. Tevens is hij tot 1 oktober van dit jaar nog bestuursvoorzitter van de Stichting Vierdaagsefeesten.

Walter Hamers is waarden gedreven en ziet er naar uit om de waardendiscussie bij Orientalis mede richting te geven. Hij ziet cultuur als iets belangrijks: “het zet je op 't andere been en brengt onderlinge verbondenheid.” Hij ziet ernaar uit om de toekomstplannen voor Orientalis te gaan operationaliseren.

Hans Jansen is per 1 juni benoemd als directeur van Museumpark Orientalis.

Hij dankt eveneens voor de uitnodiging en stelt zichzelf voor: Hans Jansen heeft een organisatiebureau annex evenementenbureau en heeft o.a. een bijdrage geleverd samen met zijn partner aan het horeca-deel van Triavium, het hotel bij het ROC Boxmeer waar leerlingen hun praktijkervaring kunnen opdoen, de Cas Spijkers Academie en als theaterdirecteur van Theater Mozaïek in Wijchen. Laatstelijk heeft hij zich ingezet voor SijFa Cruises. Hans Jansen wordt aangetrokken door maatschappelijke thema's en heeft er plezier in om organisaties een duwtje in de goede richting te mogen geven.

Voor Museumpark Orientalis heeft hij nu – na de sluiting van het museumpark a.g.v. de corona-uitbraak – het programma “Zomerkriebels” samengesteld.

Op de vraag uit de zaal waarom er nu voor 2 hoofdlig bestuur/directie is gekozen, licht Walter Hamers toe dat na het besluit in september 2019 om bestuurlijke continuïteit te zoeken die zowel museale verantwoordelijkheid draagt (i.c. de lobby met gemeente, provincie en overheid begeleid voor structurele subsidie & infrastructuur) als in staat is de museumexploitatie en programmering te verzorgen, deze brede taak niet bij één en dezelfde kandidaat kon worden gevonden. Reden waarom werd besloten tot splitsing van taken door zowel een bestuurder als een directeur te benoemen.

2. Verantwoording proces en inhoud dorpsadvies

Jan de Koning licht dit agendapunt toe namens de projectgroep die aan dit advies gewerkt heeft.

Aan de hand van een aantal slides wordt het proces en de inhoud van het advies beschreven. De tekst van de slides staat hieronder weergegeven. Overigens is het hele proces van betrokkenheid van de dorpsbewoners en de inhoud van het dorpsadvies ook te lezen op de website:

<https://dorpsverenigingheiliglandstichting.nl/betrokkenheid-dorpsbewoners/>

Tijdslijn:

November 2018: Directie Orientalis presenteert Toekomstplan 2018-2022

Maart 2019: In de Oorschelp deelt Guy Ackermans zijn zorgen

April 2019: carrouselvergadering een aantal dorpsbewoners spreekt in

April 2019: gemeente geeft startsubsidie van € 200k en reserveert € 400k

Voorwaarden bij subsidietoekenning:

- Betrokkenheid dorpsbewoners bij verdere planvorming
- Sluitende exploitatiebegroting
- Voldoende cofinanciering

Juli 2019: Inventarisatie van zorgen en ideeën voor bewoners en enquête

September 2019: Informatieavond over Toekomstplan olv Spectrum

Oktober 2019: Dorpsbewoners gaan in themagroepen aan de slag

December 2019: Vier themagroepen vormen een projectgroep:

Prioriteiten van projectgroep:

- Identiteit van museum Orientalis, maatschappelijke relevantie
- Formule, samenhang missie, beleving, landschap binnen museaal concept
- Advies, economische dragers, exploitatiemodellen, landschapsontwikkeling

Uitkomst enquête onder de dorpsbewoners

- Betrokkenheid bewoners bij het park is hoog
- Betrokkenheid bewoners bij planvorming is essentieel
- Behoud landschappelijk karakter wordt sterk aanbevolen (USP)
- Grote twijfels aan toekomstprognose, haalbaarheid, exploitatie en impact
- Algemeen bestaat de wens dat het park moet blijven bestaan

De Formule: Spiritueel museumpark

Algemeen: Educatie, Informatie en presentatie van actuele maatschappelijke thema's, zoals wereldvrede, mensenrechten, natuur/milieu

Ambitie: Beleving van spirituele identiteit, religiositeit en zingeving in een inspirerende, natuurlijke omgeving aan de hand van die thema's

Uitwerking: De kracht van het verhaal, verteld in tijdelijke exposities
Verdieping in workshops, trainingen, lezingen
Inspirerende natuur/ tuinen stimuleren tot actieve deelname

Dorpsadvies:

- 2 Ontwikkelingslijnen: Circle of Life (spiritualiteit), Rentmeesterschap (natuur)
- Adresseer actuele maatschappelijke thema's (zingeving, mensenrechten, ...)
- Gebruik draagvlak en expertise uit directe omgeving
- Korte termijn: Sponsoring programma, experimenteertuin, versterk betrokkenheid
- Lange termijn: functie hoofdgebouw en landschap, haal samenleving binnen
- Onderzoek haalbaarheid en realiteit alternatieve exploitatiemodellen
- Verken/ ontwikkel relevante samenwerkingsnetwerken

3. Discussie & vragen

Gevraagd wordt in welke mate het dorpsadvies bindend is voor het museumpark Orientalis. Is de betrokkenheid van het dorp. Men kan zich voorstellen dat het plan op onderdelen wel of niet wordt overgenomen en zijn daar dan consequenties aan verbonden?

Jan de Koning geeft aan dat het organiseren van betrokkenheid van het dorp één van de voorwaarden is voor subsidie en dat het advies niet bindend is. Wel benadrukt hij dat het een gedegen advies is dat met expertise is geschreven. Ook hij is benieuwd naar de mening van de nieuwe directie op het dorpsadvies.

Gevraagd wordt of het educatieve religieuze aspect in het advies voldoende wordt meegenomen en dan vooral het traditionele christelijke verhaal dat voor bijv. de bezoekers uit Duitse scholen en instellingen belangrijk is. Men mag niet vergeten dat er ook een traditioneel kerkelijke traditie i.s.m. Cenakelkerk is waarvoor ruimte moet zijn.

Jan de Koning geeft aan dat het religieuze aspect wel in het advies voorkomt, in het spirituele stuk (the Circle of Life) maar dit is wel op de achtergrond. Daarnaast is er educatie op het gebied van natuur- & milieu educatie voor jongeren en volwassenen.

Wat is de relatie van de voorgestelde activiteiten met de huidige historische gebouwen? In het Toekomstplan van de oude directie werden de gebouwen opgenomen in the Circle of Life. Nu is er het Rentmeesterschap aan toegevoegd: hetgeen als een mooie aanvulling geldt. Wat is er nu aanwezig in het park waarin alle voorgestelde activiteiten kunnen plaatsvinden? Cursussen, actuele thema's vormgeven: hoe wil je dat gaan doen in huidige -verouderde – infrastructuur met vele kleine gebouwen?

Jan de Koning antwoordt dat alle activiteiten in de huidige gebouwen zouden moeten plaatsvinden temeer vanwege het feit dat het hier om Rijksmonumenten gaat die we moeten behouden.

De vrees is echter dat er veel tijd zal gaan in de restauratie/renovatie van de infrastructuur zodanig dat de activiteiten daar goed uitgevoerd kunnen worden.

Aangegeven wordt dat ook de Piet Gerritszaal wellicht als een trainingsruimte kan dienen. Opgemerkt wordt dat dit adviesplan eigenlijk heel goed past/een aanvulling is bij het oorspronkelijke Toekomstplan.

Een heet hangijzer is de in het Toekomstplan Orientalis van de vorige directie beoogde bebouwing van de huidige parkeerplaats en het plaatsen van vakantievilla's op het terrein van het museumpark. In het dorpsadvies wordt hierover niet gesproken. Toch is dit thema voor het dorp (voor het aanzicht van ons dorp) en vooral de omwonenden heel belangrijk: vraag: wat is daar de reden van?

Jan de Koning geeft aan dat daar inderdaad niets over opgenomen is, maar de enquête die destijds door de dorpsbewoners is ingevuld heeft heel duidelijk aangegeven dat het dorp geen verblijfsaccommodatie wil op het terrein van museumpark Orientalis. Het advies doet vervolgens voorstellen en suggesties om ook zonder deze bouwprojecten met een beter exploitatieresultaat te komen.

De vergadering is erg benieuwd hoe bestuur en directie denken over het aangeboden dorpsadvies.

Een van de grote problemen van bestuur en directie is uiteindelijk om nu op heel korte termijn geld te verdienen om te kunnen ontwikkelen op korte termijn en de continue exploitatie op de lange termijn. Hierop krijgt Walter Hamers het woord. Op de vraag aan hem hoe de opdracht luidt die bestuur en directie bij de aanvaarding van hun functie hebben gekregen, zegt hij dat zijn gids het Toekomstplan is. Het om aan de hand van het Toekomstplan de continuïteit en de toekomst te borgen van het museum en het hele park. Hij vertelt dat nog vóór zijn installatie per maart al het besluit heeft moeten nemen om het museum tijdelijk te sluiten i.v.m. de corona-uitbraak.

Walter Hamers is per 1 juli in functie omdat per die datum zijn bestuursvoorzitterschap van Talis afloopt. Vanaf die datum heeft hij zich bezig gehouden met inlezen en hij komt tot de conclusie dat:

- **Communicatie**

hij allereerst zijn oprechte excuses moet aanbieden voor de manier waarop tot nu toe met het dorp is gecommuniceerd door (de directie van) Museumpark Orientalis bij het ontwikkelen van het Toekomstplan. Echter hij moet leven met de huidige omstandigheden en wil de communicatie met het dorp verbeteren en deze bijeenkomst is hopelijk de eerste “proef op de som”.

- **Identiteit**

De corona-uitbraak de toch al deplorabele staat van het museumpark nog verder verslechterd heeft en dat vanuit die nijpende situatie de wens is ontstaan om te besturen vanuit één punt en niet vanuit verschillende organisaties (begraaf- en gedenkpark, het museumpark, de stichting HLS, etc.) Die wens is gehonoreerd.

De opdracht is om de identiteit te bekijken vanuit het collectief van alle onderdelen.

De identiteit wordt heel mooi beschreven in het advies. Het advies beschrijft ook dat we hier een uitzonderlijk erfgoedensemble hebben: de opdracht is om dat in stand te houden: we hebben 29 erfgoederen van rijksmonumentale waarde en vaak ook rijksmonumentale inventaris dat een eigen verhaal vertelt op het gebied van devotie, het Oosten, de Oecomene, en de oriëntatie op multiculturaliteit en vrede.

- **Subsidies & Economische dragers.**

Echter: om de situatie te herstellen zijn miljoenen euro's nodig.

Subsidies gaan in het gunstigste geval 30% van de kosten dekken, dus tenminste 70% zal altijd met eigen inkomsten opgebracht moeten worden.

Momenteel krijgt Museumpark Orientalis als enige museum in Nederland geen rijkssubsidie.

Het museale programma uit het dorpsadvies heeft op inhoud het hart van Walter Hamers gestolen, maar hij zal wel moeten bekijken of er samen met het dorpsadvies een museaal programma kan worden gemaakt dat past binnen de culturele infrastructuur van provincie en dat op haar beurt past bij de infrastructuur van landelijke openluchtmusea.

Ook moet gedacht worden aan landelijke co-financiers zoals bijv. de Postcodeloterij maar ook crowdfunding en particuliere investeerders.

Daarvoor is verdieping van het museale programma nodig dat meer relateert aan het (totaal van het) erfgoedensemble. Momenteel acht hij het museale programma daarvoor niet robuust genoeg. De economische dragers die in het dorpsadvies worden genoemd, vindt Walter Hamers een te smalle basis om daar de volle verantwoordelijkheid voor te durven nemen.

- **Standpunt t.o.v. dorpsadvies**

Walter Hamers geeft ten eerste aan dat dorp en bestuur/RvT/Directie verschillende verantwoordelijkheden hebben: het bestuur heeft de verantwoordelijkheid om Orientalis in stand te houden. Het dorp geeft vanuit draagvlak en betrokkenheid advies met de beste bedoelingen zonder eigenbelang maar als bewoners.

Op de eerder gestelde vraag vanuit de vergadering over bindend/niet binden advies stelt Walter Hamers dat het dorpsadvies zeer serieus genomen wordt. De gemeente vraagt aan het bestuur/directie om een goed gemotiveerd antwoord te geven op het gekwalificeerde

dorpsadvies dat nu voorligt en het bestuur/directie zal dan ook zeker in reactie hierop aangeven wat er wel of niet wordt overgenomen en waarom.

- **Meerwaarde creëren door de grondexploitatie van Orientalis**

Walter Hamers duidt verschil in belangen van Orientalis als grondeigenaar, aanwonende grondeigenaren en betrokkenheid van de dorpsbewoners.

Binnen de Omgevingswet mag een eigenaar van een stuk grond een verzoek indienen voor herbestemming van de gronden. Direct omwonenden moeten worden betrokken en in goed overleg worden de belangen van de ene eigenaar gewogen met de belangen van de andere naastgelegen grondeigenaar binnen het kader van de wet. Het belang van de dorpsbewoners in het algemeen is dus van een andere orde dan die van de omwonenden.

Walter Hamers stelt op grond van het vorenstaande voor om samen een traject te starten waarin:

1. de gegeven adviezen en de exploitatiemodellen uit het dorpsadvies op haalbaarheid worden getoetst uitgaande van het gegeven dat het museumpark ongeveer € 10 miljoen nodig zal hebben.
2. Samen gekeken wordt naar voorgestelde de economische dragers tegen de achtergrond van de 5 transformaties die in het Toekomstplan zijn beschreven:
  1. Het uitgeven van kavels op het parkeerterrein
  2. Een goede plek voor de nieuwe parkeerplaats
  3. Transformatie van de Piet Gerritszaal naar een betere en grotere zaal
  4. De aanleg van een ontmoetings- of logeerachtige setting aan de Meerwijkselaan
  5. De huidige kantoorruimte op het terrein een andere functie te geven zodat ook dit gebouw een economische drager zou kunnen worden.

Vervolg-vragen

Vanuit de zaal wordt gevraagd of men na onderzoek tot de conclusie zou kunnen komen dat dit alles geen haalbare kaart is? Walter Hamers geeft aan dat dit aan de tijd ligt die gegeven is. En wat als na 5 jaar blijkt dat de exploitatie te wensen overlaat?

Aangegeven wordt dat wanneer men alleen op de Circle of Life zou inzetten dat programma te smal zou zijn. Er moet eerst een robuust museaal programma worden neergezet en zien dat het werkt voordat men overgaat tot de transformaties uit het Toekomstplan. Daar zou men in dit stadium ook geen subsidie voor krijgen.

Geadviseerd wordt om vooral ook waar het het landschapspark betreft, verbindingen te zoeken met organisaties die vergelijkbare belangen hebben bij natuurbehoud zoals bijv. Stichting het Geldersch Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer. Samen met hen zou een duurzame oplossing gevonden kunnen worden. Dit kan ook gelden voor de gebouwen: ook op dit gebied zullen er organisaties zijn die willen bijdragen en ondersteunen: de katholieke en de protestantse kerk, de islam, en andere religieuze instellingen.

Walter Hamers' diagnose van het toekomstplan was ook dat het Toekomstplan te eenzijdig ontwikkeld was: natuurlijk moeten natuur- en landschappelijke aspecten worden meegenomen.

Aangevuld wordt ook dat de samenwerking met omliggende (Internationale) musea kan worden gezocht.

Het nieuwe plan moet op 8 oktober a.s. klaar zijn voor de dan geplande bespreking met de wethouder en de Gedeputeerde.

Een van de directe burens van Orientalis spreekt de wens uit dat er gezocht wordt naar een duurzame oplossing. De burens hebben grote zorgen dat het museum nu overeind gehouden wordt door eenmalige financiering voor een nieuwe parkeerplaats en financiering van een recreatieve verblijfsomgeving om het museum in stand te houden. Als dan over 5 jaar blijkt dat het museum toch weer te weinig bezoekers heeft getrokken en de stekker er alsnog uit moet, zit het dorp met een vakantiepark dat niet past bij de beleving van het landschaps- en museumpark.

Walter Hamers geeft aan dat hij de zorgen niet kan wegnemen. Hij herhaalt dat hij geen eenmalige investering kan doen zonder een robuust museaal programma dat gemeente, provincie en de landelijke overheid aanspreekt en co-financiers motiveert om te investeren.

Desgevraagd geeft hij aan over de horecavergunning dat Orientalis beschikt over een functionele horecavergunning (actief wanneer het museum open is).

Verder wordt gevraagd of onderzocht is wat het nu precies is wat bezoekers zal trekken naar Orientalis? Op de vraag of er ook een plan B is dat doorontwikkeld moet worden, bijvoorbeeld het “*Netwerkmodel*” wordt bevestigend geantwoord: men is voornemens om de haalbaarheid te toetsen van 4 sporen:

1. Het netwerkmodel
2. Museale insteek van het Rentmeesterschap
3. museale structuur en inhoud geven aan “*Maatschappelijke thema’s*”
4. en de ruimtelijke ontwikkeling (transformatie-voornemens).

Voorgesteld wordt om deze 4 sporen na de uitwerking terug te brengen in dit gezelschap vóór 8 oktober a.s. zodat vóór bespreking met wethouder en Gedeputeerde de dorpsbewoners over de resultaten van het onderzoek van gedachten kunnen wisselen.

De suggestie wordt nog gedaan om verbinding zoeken met nieuwe partners om Game-industrie erbij te betrekken. Dit IT-onderdeel zit te springen om mogelijkheden om Augmented Reality programma’s te realiseren waarbij fantasie en werkelijkheid in elkaar overgaan.

Walter Hamers zegt dat voor alle plannen wat te zeggen is, maar er gaat een basisidentiteit en een strategische keuze aan vooraf.

4. Korte termijn plannen (Hans Jansen)

Op de korte termijn wil Orientalis een aantal activiteiten organiseren die nieuwe groepen mensen moeten gaan trekken (m.n. 30 – 40-jarigen). Het programma heet “Zomerkriebels”. De suggesties uit het dorpsadvies voor de korte termijn vindt hij interessant. Er zal een verzameling van grote kunstobjecten in het park worden geïnstalleerd en het programma Zomerkriebels gaat het komende weekend van start met muziekoptredens in de weekenden, zoals een opera waarvoor de dorpsbewoners van harte worden uitgenodigd.

(Zie hiervoor [de website](#) en de dorpsmail die aan de leden van de dorpsvereniging wordt verstuurd). Er wordt gevraagd naar de verdere inhoud van het programma Zomerkriebels (website is nog niet up to date). De informatie zal z.s.m. op de website verschijnen.

Er zijn dorpsbewoners die staan te popelen om hun kennis en hulp aan te bieden. Door het Zomerkriebel-programma nu te activeren, is ongewild de indruk ontstaan dat aan die hulp wordt voorbij gegaan. Dit is uitdrukkelijk niet de bedoeling, zegt Walter Hamers, en is zeer erkentelijk voor de hulp. Hans Jansen vult daarbij aan dat de corona-uitbraak dit proces heeft dwarsgezet.

Vacatures Vrijwilligerswerk

Er worden een aantal vacatures gemeld die ook op de [website van de dorpsvereniging te](#) zien zijn en op de [website van Orientalis](#) zelf.

Desgevraagd zegt Hans Jansen dat nieuwe vrijwilligers worden geworven en er is ook contact met het vrijwilligersnetwerk Berg en Dal. Twee ervaringsdeskundigen benadrukken het belang van verwachtingenmanagement bij vrijwilligers. Ook het uitbreiden van het Vriendennetwerk met jonge mensen is belangrijk.

Afspraak: Walter Hamers zal de Projectgroep en anderen rechtstreeks benaderen om een denktank te vormen.

Verslaglegging:
Caroline Wienen-Poos